

Kvalitetsvurdering af Museet på Sønderkov 2019

Indhold

Indhold	2
Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering	3
Kvalitetsvurdering 2010	3
Fakta om Museet på Sønderkov	5
Kvalitetsvurderingens fokusområder	6
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	6
Ressourcegrundlag	8
Forskning	11
Formidling.....	14
Samlingsvaretagelse	17
Museumslovens kapitel 8	20
Baggrund	22
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Museet på Sønderkov	22
2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger.....	23

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering

Denne kvalitetsvurderingsrapport følger op på daværende Kulturarvsstyrelses kvalitetsvurdering af Egnsmuseet på Sønderkov i 2010. Rapporten gør status for udviklingen og kvaliteten af museets arbejde.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Museet på Sønderkovs opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet har fulgt op på hovedparten af de forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2010:

- Museet har arbejdet med en skærpelse af den faglige profil og formuleret strategisk ledelsesgrundlag for den samlede virksomhed.
- Der er sket en vis styrkelse af museets ressourcegrundlag (økonomisk og personalemæssigt) og professionalisering af bestyrelsen.
- Der er sket et kvantitativt og kvalitativt løft af museets arkæologiske forskning. Forskningsproduktionen inden for nyere tids kulturhistorie er (fortsat) yderst begrænset.
- Der er gennemført en stor og imponerende indsats på samlingsområdet med indhentning af registrerings- og indberetningsefterslæb og forbedring af bevaringsforhold.
- Der er sket en vis udvikling af museets formidling.
- Museet har fastholdt og videreudviklet det høje kvalitetsniveau i arbejdet efter museumslovens kapitel 8.

Der er særligt behov for at styrke museets forskning inden for nyere tids kulturhistorie og videreudvikle museets formidling. Hertil kommer behov for præcisering af det vedtægtsbestemte arbejdsgrundlag (ansvarsområde) samt sikre højere grad af uafhængighed af interessentforhold i bestyrelsens sammensætning. Endelig er der potentiale for at styrke museets økonomiske grundlag.

Kvalitetsvurdering 2010

Egnsmuseet på Sønderkov blev kvalitetsvurderet i 2010. I rapporten konstaterede styrelsen bl.a. følgende:

- Museets opgavevaretagelse er - samlet set – ikke helt tilfredsstillende.
- Museet er begrænset af en række faglige og organisatoriske svagheder inden for forskning, formidling, bevaring, registrering, arkæologiske undersøgelser og samarbejdet med Vejen Kommune samt økonomi.

- Museet skal orientere sig i museumslandskabet for mulige samarbejdspartnere med henblik på etablering af forpligtende samarbejder/sammenlægning med statsanerkendte museer i regionen.
- Museet skal arbejde på at få en klar museumsfaglig profil inden for ansvarsområdet.
- Museet skal arbejde for at skabe et mere solidt fundament for museet, herunder særligt i forhold til økonomi, personaleressourcer og bygningsdrift.
- Museet skal udarbejde en forskningsstrategi og en formidlingsstrategi for museets samlede ansvarsområde.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2010 kan læses her:

https://slks.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/museer/Egnsmuseum_paa_Soenderskov.pdf

Der er siden denne kvalitetsvurdering sket en væsentlig udvikling i både de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. div. udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). Der er tale om krav og standarder om øget økonomisk og faglig bæredygtighed og professionalisering af den samlede museumsvirksomhed, som har ændret Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer" afspejler disse ændringer.

Denne opfølgning på kvalitetsvurderingen i 2010 skal ses på baggrund heraf.

Fakta om Museet på Sønderskov

Museet på Sønderskov er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med ansvar inden for arkæologi og nyere tids kulturhistorie i Vejen Kommune.

Museet varetager i samarbejde med Sydvestjyske Museer det arkæologiske ansvar efter museumslovens kapitel 8 i Vejen kommune. Museet varetager nyere tids kapitel 8 ansvar i Vejen Kommune.

Museet på Sønderskov er en selvejende institution, der modtager årlige driftstilskud fra staten og fra Vejen Kommune. Vejen Kommune er offentlig hovedtilskudsyder og dermed den offentlige tilsynsførende myndighed iht. driftstilskudsloven (lov nr. 1531 af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet).

Museumsforeningen blev stiftet i 1979, museet åbnede i 1981 og blev statsanerkendt i 1990.

En museumsforening er tilknyttet museet.

Museet har tre besøgssteder – den fredede herregård Sønderskov syd for Brørup og to lokalhistoriske arkiver.

Vejen Lokalhistorisk Arkiv og Lokalhistorisk Arkiv Holsted er associeret med og en integreret del af museets virksomhed. Arkiverne understøtter museets faglige arbejde, men arkivalierne er ikke en del af museets samling, og er derfor ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Denne kvalitetsvurdering forholder sig alene til varetagelsen af de museumsfaglige opgaver iht. museumsloven.

Nøgletal for museet i 2018

- Museets samlede omsætning var på 8,5 mio. kr.
- Museet rådede over 12,8 årsværk, heraf 7 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 13.366 brugere på museets besøgssteder.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

a. Arbejdsgrundlag

I kvalitetsvurderingen i 2010 påpegede styrelsen bl.a. behov for at fastlægge en klar museumsfaglig profil inden for ansvarsområdet med henblik på at tydeliggøre museets plads i det samlede museumslandskab.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet har formuleret mission, vision og strategisk ledelsesgrundlag for museets samlede virksomhed, som er konkretiseret i mål og handlingsplan knyttet til museets organisation og i et vist omfang til ressourcegrundlaget. Museet har tillige formuleret delstrategier for dele af den faglige virksomhed.
- Museet har i sin forskningsplan formuleret en afgrænsning/præcisering af det faglige ansvarsområde samt fokusområder for museets forskning og formidling. Der savnes overvejelser om fokusområdernes relevans i et nutidigt perspektiv.
- Museets vedtægter er uændrede for så vidt angår afgrænsning af ansvarsområdet i forhold til kvalitetsvurderingen i 2010.
- Museets vedtægter er ikke ført ajour med den gældende museumslov og med lov om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet.
- Der er ikke indgået skriftlig driftsaftale mellem museet og Vejen Kommune. Begge parter oplever, at der er et godt og konstruktivt samarbejde, herunder om at gøre museet tilgængeligt. Og museet indgår som en central institution i kommunens kulturpolitik.

b. Organisation

Kvalitetsvurderingen i 2010 forholdt sig ikke nærmere til museets organisering.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet er ikke organiseret i afdelinger.
- Vejen Lokalhistorisk Arkiv og Lokalhistorisk Arkiv Holsted drives fortsat som en integreret del af museet.
- En Natur- og Kulturskole med tilknyttet naturvejleder drives tillige som en integreret del af museet, og fungerer som skoletjeneste.

c. Ledelse

Kvalitetsvurderingen i 2010 konstaterede bl.a., at to ud af ni medlemmer af bestyrelsen var udpeget på baggrund af særlige professionelle kompetencer. Det blev anbefalet, at bestyrelsen drøftede Kulturministeriets anbefaling om god ledelse, og indrettede sit arbejde herefter.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet ledes fortsat af en bestyrelse på ni medlemmer. To medlemmer er udpeget af Vejen Kommune. De øvrige syv medlemmer vælges ved Museumsforeningens generalforsamling.
 - Det fremgår af museets vedtægter, at museet og Museumsforeningen har samme bestyrelse. Museets bestyrelse synes således ikke at være uafhængig af interessentforhold.
 - Museet oplyser, at bestyrelsen har fokus på at sikre, at alle medlemmer udpeges på baggrund af professionelle kompetencer, der er relevante for museets drift og udvikling. Der er ikke formuleret udpegningskriterier, der sikrer dette.
 - Aktuelt er fire bestyrelsesmedlemmer kvinder, fem er mænd. Gennemsnitsalderen er 60 år.
-

Det er tilfredsstillende:

- at museet har formuleret et strategisk grundlag for sin virksomhed med mål og handlingsplan samt delstrategier for varetagelsen af de fleste af museets faglige opgaver.
- at museet har skærpet sin faglige profil og formuleret fokusområder – om end der savnes overvejelser om områdernes relevans i et nutidigt perspektiv.
- at museet og kommunen oplever at have et godt og konstruktivt samarbejde.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets vedtægter ikke er ajour med den gældende lovgivning (museumslov og driftstilskudslov), og at der ikke er overensstemmelse mellem museet vedtægtsbestemte ansvarsområde og museets skærpede faglige profil.
- at udpegningsgrundlaget for museets bestyrelse ikke sikrer professionelle kompetencer for museets drift og udvikling, og at museets bestyrelse fortsat er domineret af interessentforhold.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet, med afsæt i det strategiske grundlag og skærpede faglige profil, reviderer og opdaterer sine vedtægter.
 - at museet følger Kulturministeriets anbefalinger om god ledelse af selvejende kulturinstitutioner, og til stadighed overvejer sammensætning og udpegningskriterier for bestyrelsen med henblik på at sikre professionelle kompetencer for museets drift og udvikling samt uafhængighed af interessentforhold.
-

Ressourcegrundlag

Ved kvalitetsvurderingen i 2010 konstaterede styrelsen at museet var udfordret af dårlig økonomi med underskud på driften i både 2009 og 2010. Styrelsen påpegede et behov for øget fokus på økonomistyringen herunder på udgifterne til bygningsdrift. Styrelsen anbefalede, at museet sikrede sig et mere solidt fundament for sin virksomhed herunder særligt i forhold til økonomi, personaleressourcer og bygningsdrift.

a. Økonomi

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museets samlede omsætning i 2018 var på 8,5 mio. kr. Indtægterne fordelte sig således:
 - Driftstilskud fra staten: 1,7 mio. kr.
 - Driftstilskud fra kommune 4,1 mio. kr.
 - Øvrige tilskud 0,1 mio. kr.
 - Egen indtjening 2,6 mio. kr.

Egenkapital 2018 2,1 mio. kr.

Resultat for 2018 - 0,02 mio. kr.

- Øvrige tilskud (0,1 mio. kr.) er tilskud fra museets støtteforening.
- I museets egen indtjening indgår 2,1 mio. kr. som betalinger fra bygherrer for arkæologiske undersøgelser i henhold til museumslovens kapitel 8. I egen indtjening indgår endvidere 0,3 mio. kr. fra entré, 0,1 mio. kr. fra kiosk og 0,1 mio. kr. i øvrige indtægter, der bl.a. er salg af formidlingsydelse.
- Fratrukket arkæologisk virksomhed udgør museets omsætning 6,4 mio. kr., hvoraf de offentlige tilskud og betalinger udgør 5,8 mio. kr. svarende til 75 %.
- Museets egenkapital på 2,1 mio. kr. består i hovedsagen af beløb afsat med henblik på feriepengeforpligtelser og af opsamlet overskud fra de foregående år.
- Et lille underskud på resultatopgørelsen 2018 (-15.956 kr.) er finansieret af egenkapitalen. Museet havde overskud i resultatopgørelsen i 2016 (113.878 kr.) og i 2017 (46.589 kr.).

b. Medarbejdere

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet har faguddannede medarbejdere med kompetencer, der modsvarer museets faglige ansvarsområder.
- Museet rådede i 2017 over 12,8 fastansatte årsværk, heraf 7 videnskabelige årsværk - en med en ph.d. grad - inden for museets fagområder. Af de fastansatte årsværk blev 0,7 årsværk udført af en medarbejder i fleksjob. 0,5 årsværk blev udført af en AC-medarbejder i tidsbegrænset stilling.

- Museet har over 50 tilknyttede frivillige, der tilsammen udfører ca. 2 årsværk. De frivillige er organiseret i en grupper og laug, der på forskellig måde bidrager til museets opgavevaretagelse. Museet har indgået aftaler med de frivillige grupper om vilkårene for deres arbejde.

c. Bygninger

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet driver Herregården Sønderskov og lokalhistoriske arkiver i henholdsvis Vejen og Holsted. Museet råder over magasinlokaler i Fællesmagasinet i Vejle og lokalt i en tidligere økonomibygning i tilknytning til Sønderskov (Kartoffelhuset) samt på en nedlagt skole. Herregården Sønderskov er bygningsfredet, de øvrige bygninger er ikke omfattet af fredninger.
- Museet ejer ikke sin bygningsmasse. Museet betaler leje for magasinlokalerne i Fællesmagasinet i Vejle, mens de øvrige bygninger stilles gratis til rådighed for museet af Vejen Kommune. Museet har ingen vedligeholdelsesforpligtelser i forhold til bygningsmassen.
- Vedligeholdelsestilstanden er forholdsvis god, og museet oplever generelt en god dialog med bygningsejerne om vedligeholdelsen.
- I 2017 udgjorde museets udgifter til bygninger og bygningsdrift 12 % af udgifterne. Det er en større andel end almindeligt for statsanerkendte museer uden udgifter til vedligeholdelse. Museet oplyser, at det høje udgiftsniveau skyldes, at Sønderskov opvarmes ved el-paneler.
- Der er sket væsentlige ændringer af museets bygningsportefølje siden kvalitetsvurdering 2010. Museet har bl.a. afviklet uegnede magasinlokaler (Skovlyst) til fordel for mere velegnede (Fællesmagasin Vejle).
- Museet forholder sig systematisk og med et strategisk afsæt til relevansen af sin bygningsmasse, herunder forholder sig til de enkelte bygningers potentiale ift. at understøtte museets videre udvikling. Som led her i arbejder museet for, at en tidligere avlsbygning til Sønderskov kan blive til rådighed for museet med særlig henblik på at styrke udstillingsvirksomheden.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et bæredygtigt økonomisk grundlag med stabile kommunale driftstilskud suppleret af bygninger, som kommunen vederlagsfrit stiller til rådighed for museets virksomhed.
- at museet har styrket sin økonomi og økonomistyring. Der synes at være potentiale for at reducere museets udgifter til bygningsdrift (varmeudgiften) og for at øge museets ikke-offentlige tilskud til projekter og andre aktiviteter.
- at museets udgifter og indtægter ved den bygherrefinansierede arkæologiske virksomhed omtrent er lige store. Dermed er den arkæologiske virksomhed økonomisk neutral for museet.
- at størstedelen af museets fastansatte medarbejdere har en relevant videnskabelig baggrund, og at museet samlet set besidder de nødvendige kompetencer og kvalifikationer.
- at museet kan tiltrække, fastholde og organisere frivilligt arbejde, der tilsammen bidrager væsentligt til museets samlede virksomhed.

- at museet har god dialog med Vejen Kommune om bygningernes vedligeholdelse, der finansieres af kommunen.
- at museet siden kvalitetsvurderingen i 2010 har foretaget væsentlige forbedringer af sin bygningsmasse.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsat har fokus på økonomistyring og udvikling af museets økonomiske bæredygtighed.
 - at museet fortsat forholder sig systematisk og med et strategisk afsæt til relevansen af sin bygningsmasse, herunder forholder sig til de enkelte bygningers ressourcetræk og potentiale ift. at understøtte museets videre udvikling.
 - at museet fortsat prioriterer en betydelig andel fastansatte medarbejdere med en relevant videnskabelig baggrund, der kan sikre den nødvendige faglige kvalitet i opgavevaretagelsen.
 - at museet fortsat prioriterer at skabe rammer om det frivillige arbejde, der både kan sikre et væsentligt bidrag til museets virksomhed og styrke den lokale forankring.
-

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

I kvalitetsvurderingen i 2010 blev det påpeget, at museets forskningsproduktion var yderst begrænset i omfang og kvalitet. Museet havde ikke publiceret arkæologisk forskning i de foregående fire år, og for nyere tid var der kun én publikation, som kunne betegnes som egentlig forskning. Styrelsen anbefalede en øget prioritering af forskningsområdet og udarbejdelsen af en forskningsstrategi for museets samlede ansvarsområde.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Til brug for Slots- og Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2015-18 og en forskningsplan for ansvarsområdet. Samtidig fremgår der strategiske målsætninger for forskningen i museets strategiske ledelsesgrundlag. I vurderingen inddrager styrelsen kun fagfællebedømt, publiceret forskning, der er relevant for ansvarsområdet, og som er produceret af museets egne medarbejdere eller ressourcemæssigt betinget af museet.
- I perioden 2015-18 har museet publiceret 12 fagfællebedømte artikler inden for arkæologi. Fire artikler i internationale tidsskrifter og conferencebidragsserier samt otte artikler i danske tidsskrifter (yderligere fire arkæologiske artikler er i trykken).
- Af Slots- og Kulturstyrelsens kvalitets- og kvantitetskrav til museer med arkæologisk ansvar fremgår det bl.a., at man i perioden 2014-18 skal publicere en monografi eller ph.d.-afhandling, to til tre internationale fagfællebedømte artikler og fem danske fagfællebedømte artikler. De målbare krav til den arkæologiske forskningsproduktion gælder for den samlede publicering hos Sydvestjyske Museer og Museet på Sønderkov i kraft af samarbejdsaftalen.
- Inden for nyere tids kulturhistorie har museet i samme periode ikke publiceret fagfællebedømt forskning.
- Museet indgår aktivt i, og prioriterer ressourcer i relevante faglige netværk, og samarbejder med andre museer og universiteter om sin arkæologiske forskning. Aktuelt samarbejder museet med universiteterne i København, Århus og Lund i kraft af det tværinstitutionelle og landsdækkende "Neolitiske netværk". Desuden har museet en løbende, faglig udveksling med Sydvestjyske Museer på det arkæologiske område.
- Forskningen i nyere tid er ikke - på samme niveau - forankret i faglige netværk, men museet deltager i et regionalt baseret forskerforum, bidrager økonomisk til det tværfaglige tidsskrift, Tings Tale, og ønsker på sigt at udvide samarbejdet med Sydvestjyske Museer til også at omhandle nyere tid. Museets forskning i herregården Sønderkovs historie har en international forankring i kraft af medlemsskabet af The Association of Castles and Museums.

- Museet har formuleret overordnede strategiske mål for sin forskning og en uddybende faglig orienteret forskningsplan, der definerer de prioriterede forskningsområder inden for arkæologi og nyere tid, og som sætter konkrete mål for forskningsproduktionen.
 - Forskningsplanen udspringer af museets formål og ansvarsområde, og dækker overordnet tre kulturhistoriske temaer: Samfundsstrukturer og selvorganisering – folkelighed og magt, Infrastruktur og kommunikation, samt Bebyggelses- og landskabsstruktur. Museet arbejder herunder med fem fokusområder: Kongeåen og grænseegnen, Højskolebevægelsen, Stationsbyerne, Bebyggelses- og landskabsudvikling, samt Herregårdshistorie.
 - Museet ønsker fremover at skabe bedre plads til forskning i nyere tids kulturhistorie.
 - Forskningsplanen vurderes årligt. Hverken det strategiske ledelsesgrundlag eller forskningsplanen forholder sig præcist til, hvordan de opstillede målsætninger kan indfries tidsmæssigt, eller hvordan man finansielt vil sikre realistiske rammer for forskningsproduktionen.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet i perioden 2015-18 har produceret og publiceret talrige fagfællebedømte forskningspublikationer inden for museets arkæologiske ansvarsområde i relevante tidsskrifter nationalt og internationalt.

Det er tilfredsstillende:

- at museets arkæologiske forskning lever op til Slots- og Kulturstyrelsens kvalitets- og kvantitetskrav til museer med arkæologisk ansvar.
- at museets forskning er baseret på en forskningsplan, der kvalificerer museets ansvarsområde i relevante tematikker, og som sætter mål for forskningsproduktionen.
- at museet både nationalt og internationalt indgår i relevante netværk, og samarbejder med vidensinstitutioner om sin arkæologiske forskning.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet ikke har publiceret fagfællebedømt forskning i nyere tids historie fra 2015-18.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet opretholder, og fortsat udvikler sin gode forskningspraksis inden for arkæologi.
- at museet prioriterer at afsætte de nødvendige ressourcer med henblik på øget forskningsproduktion og publicering inden for nyere tids kulturhistorie.
- at museet prioriterer sine ressourcer således, at man opnår en hensigtsmæssig balance i den fagfællebedømte publiceringshyppighed mellem arkæologi og nyere tid i forhold til andre dele af museets virksomhed.

- at museet fortsat arbejder strategisk med forskningen som omdrejningspunkt for museets samlede virksomhed og løbende reflekterer over, hvordan museets forskning kan aktualiseres og gøres vedkommende i formidlingen.
 - at museet forholder sig til og ekspliciterer, hvordan de forskningsstrategiske målsætninger kan indfries tids- og ressourcemæssigt.
-

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

I kvalitetsvurderingen i 2010 konstaterede styrelsen, at Herregården Sønderskov gav museet gode muligheder for at formidle egnens herregårdshistorie, men at denne formidling havde tendens til at overskygge andre dele af museets samlede ansvarsområde. Museets udstillinger var ikke tidsvarende og vedkommende, ligesom tilbuddene til børn og unge var yderst begrænsede. Museet indgik ikke i relevante formidlingsnetværk, og samlet set var formidlingen underprioriteret. Det blev dog bemærket, at museets arrangementer tiltræk mange tilfredse brugere. Styrelsen anbefalede bl.a., at museet udarbejdede en formidlingsstrategi for museets samlede ansvarsområde, der kunne imødekomme de ikke helt tilfredsstillende forhold.

Kvalitetsvurderingen 2019:

a. Formidling

- Museet har udarbejdet overordnede principper for formidlingen, der identificerer målgrupper og præciserer museets formidlingsgreb. Af museets strategiske ledelsesgrundlag fremgår konkrete målsætninger for formidlingen, og museet har ligeledes en udstillingsplan frem til 2022. Sammenhængen mellem de to dokumenter er dog uklar, og det udestår fortsat at omsætte principper, målsætninger og ressourcetræk i en samlet strategi for museets formidling.
- Museet formidler sit ansvarsområde med udgangspunkt i Herregården Sønderskov. Herregårdens hovedbygning er fredet, hvilket udgør en formidlingsmæssig udfordring. Herregårdens vægmalerier og øvrige interiør er dog ikke kun udfordringer, men indeholder også formidlingsmæssige muligheder, som kan udfoldes mere.
- ”Riddersalen” og ”Kornloftet” er museets to største og mest udstillingsegne rum, men bliver i mindre grad brugt til udstillingsvirksomhed. Riddersalen bruges primært til særarrangementer, og kornloftet er på nuværende tidspunkt klimamæssigt uegnet til opbevaring af genstande. Museet ønsker på sigt at indrette kornloftet til brug for udstillinger.
- Museets udstillinger udskiftes løbende inden for en femårig periode. Dette rotationsprincip sigter mod at give de faste besøgende nye oplevelser og skabe diversitet i museets formidling. Ulempen er, at en sammenhængende formidling af museets ansvarsområde er fraværende.
- De aktuelle udstillinger er beskedne i omfang, traditionelt tilrettelagt og rummer kun enkelte nyere formidlingsformater. På trods af rotationsprincippet er udstillingerne ikke tidsvarende, og museets egne formidlingsprincipper om aktualitet, genkendelighed og overraskelse er i begrænset omfang afspejlet i praksis. De henvender sig fortrinsvis til et ældre publikum.
- Museets udstillingsvirksomhed sker (som hovedregel) inden for rammerne af museets drift.

- Museets øvrige formidling omfatter guidede omvisninger, byvandring, foredrag, artikler, aktivitets- og markedsdage, samt tv-indslag. Hertil kommer udgivelse to gange årligt siden 1980 af en museumsavis. I 2018 afholdt museet i alt 66 arrangementer, omvisninger for private grupper og foredrag samt fik redaktionel omtale i 109 avisartikler. Museet producerede endvidere 42 forskningsformidlende artikler i perioden 2015-18.
- Museet er aktivt formidlende på website og på sociale medier med ugentlige opdateringer om museets aktiviteter. Samlet set yder museet en bredspektret indsats for at formidle sin viden.
- Museets frivillige understøtter og bidrager i væsentligt omfang til museets formidling.
- Museet anvender ikke den nationale brugerundersøgelse til udvikling af sin formidling, og indgår ikke i faglige netværk med henblik på erfaringsudveksling, videndeling og udvikling af formidlingsindsatsen. Museet arbejder ikke med brugerinddragelse.

b. Undervisning

- Museets skoletjeneste tilbyder undervisningsforløb til daginstitutioner, grundskoler og ungdomsuddannelserne, der er koordineret med trinmål og læreplaner. Der er ikke indgået skriftlige aftaler med skolesektoren om undervisningen.
- Museet oplyser, at det i 2018 har undervist 55 skoleklasser med deltagelse af i alt 1.582 børn og 98 voksne. Fra daginstitutioner har museet i 2018 undervist 195 børn og 25 voksne.
- I skoletjenestens pædagogiske profil vægter museet en dialogbaseret tilgang med udgangspunkt i den fysiske iscenesættelse af historiens fortællinger.
- Museet har en Natur- og Kulturskole med tilbud til daginstitutioner og grundskolerne. Naturskolen giver museet gode muligheder for tværfaglige undervisningstilbud i skoletjenesten.
- Museet udbød i 2018 et ugekursus i arkæologi i samarbejde med Askov Højskole.
- Museumsdirektøren er beskikket censor for arkæologi i perioden 2018-22.

c. Museets brugere

- Museet oplyser, at der i 2016 var 25.108 brugere, i 2017 18.006 og i 2018 13.366. Siden 2010 har museets besøgstal ligget på 11-15.000 besøgende årligt, og det høje besøgstal i 2016 og 2017 skal ses i lyset af fundet og formidlingen af guldfundet Fæstedskatten.
- Museets hjemmeside havde 29.014 besøg og Facebook-side 623.633 visninger i 2018.
- Museet har ikke i tilstrækkelig grad deltaget i den nationale brugerundersøgelse siden 2014, hvilket betyder, at der ikke foreligger valide data for brugernes vurdering af museets formidlingsvirksomhed. Museets publikumsfundament havde ifølge undersøgelsen i 2014 en meget skæv aldersfordeling sammenlignet med andre kulturhistoriske museer, idet 75% af brugerne var 50 år eller ældre. Det er derfor en strategisk nødvendighed for museet at orientere sig mod fremtidens brugermæssige sammensætning og behov.
- Museet har et forventeligt besøgstal, men der er et potentiale for flere besøgende bl.a. ved en gentænkning eller fornyelse af udstillingerne.

Det er tilfredsstillende:

- at museet hyppigt formidler sin viden uden for museets rammer ved bl.a. foredrag, byvandring, artikler m.m., og formidler fra forskellige platforme til forskellige brugergrupper.
- at museet – på trods af samlingsregistreringen – har haft en løbende udstillingsvirksomhed.
- at museets formidling har et strategisk afsæt, og udspringer af museets forskning.
- at museet har udviklet en skoletjeneste, der har relevante undervisningsforløb til grundskolerne, og som i stigende grad tiltrækker flere skoleklasser.
- at museet konsistent udgiver en museumsavis, hvori museet formidler til et alment publikum.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets udstillinger stadig ikke er tidssvarende og vedkommende for et differentieret publikum, men derimod savner udvikling, fornyelse og aktualisering, herunder konceptuel retning og eksplicitering af en rød tråd, der kan samle pluralismen i Vejens kulturhistorie.
- at museet ikke deltager i faglige netværk, der kan styrke udviklingen af formidlingen.
- at museet tiltrækker få daginstitutioner.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets udstillingsvirksomhed ressourcemæssigt stadig er et underprioriteret område.
- at museet ikke har deltaget i den nationale brugerundersøgelse siden 2014 i et omfang, der sikrer valide data fra brugerne om museets udstillinger.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet opretholder det høje aktivitetsniveau i formidlingen uden for museets rammer og på forskellige platforme, og fortsat øger sit engagement med at udvikle skoletjenesten.
- at museet videreudvikler sine formidlingsprincipper og målsætninger til en samlet formidlingsstrategi, der også forholder sig til, hvordan museet ressourcemæssigt vil prioritere og sikre realistiske rammer for en udvikling af formidlingen.
- at museet genovervejer Sønderskovs formidlingsmæssige muligheder og reflekterer over, hvordan de bygningsmæssige vilkår i højere grad kan integreres i og understøtte formidlingen, så udstillingerne får spillerum, konceptuel retning og et sammenhængende fokus.
- at museet arbejder for en differentieret og aktualiseret formidling af ansvarsområdet i udstillingerne, som er tidssvarende og vedkommende for forskellige brugergrupper.
- at museet overvejer, hvorvidt udbyttet af talrige, skiftende småudstillinger står mål med ressourcetrækket, og bedst udmønter museets formidlingsprincipper for et bredt publikum.
- at museet prioriterer at deltage i den nationale brugerundersøgelse og søger inspiration fra faglige netværk for at styrke udviklingen af formidlingen og dens brugermæssige relevans.
- at museet afsøger muligheder for at styrke resourcegrundlaget for udviklingen af formidlingen i samarbejde med kommunen og private fonde.

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

Kvalitetsvurderingen i 2010 forholdt sig ikke specifikt til museets indsamling. Styrelsen konstaterede, at museet indsamlede i sit ansvarsområde.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet indsamler i sit ansvarsområde med særlig henblik på de vedtægtsbestemte, faglige fokusområder. Indsamlingen er baseret på en aktiv og faglig reflekteret praksis, der - især hvad angår arkæologien - er knyttet til museets forskning, forvaltning og formidling. Den arkæologiske indsamling er koordineret med museer med beslægtede ansvarsområder. Indsamlingen inden for nyere tids kulturhistorie bliver ikke koordineret med andre museer.
- Der foreligger skriftlige retningslinjer for modtagelse af genstande til samlingen.
- Museet vil udarbejde en strategi for indsamlingsarbejdet, når der efter afsluttet samlingsgenmængde foreligger et overblik over samlingen.
- Der pågår en gennemgang af hele samlingen med henblik på at identificere og udskille genstande mv., der mangler forsknings og formidlingsmæssig værdi. Museet har i perioden 2012-18 udskilt 1.875 genstande fra samlingen og oplyser, at flere udskillelser er på vej.
- Museets samling omfatter ca. 37.000 genstande, hvoraf ca. 1.000 genstande er indsamlet i 2018 - alle med relation til museets forskning. Langt størstedelen af den aktuelle indsamling sker som led i arkæologiske undersøgelser.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til det centrale kulturarvsregister. Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

Ved kvalitetsvurderingen i 2010 havde museet en samling på ca. 25.000 genstande, hvoraf størstedelen var registreret, men kun 1.163 genstande var indberettet til det centrale kulturarvsregister, Musernes Samlinger. Museet havde dermed et stort efterslæb på indberetning.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museets samling er fuldt registreret (99 %) og fuldt indberettet (over 95 %) til det kulturhistoriske centralregister.

- Museets strategiske mål om afvikling af efterslæb på registrering og indberetning af samlingen inden 1/7 2018 er dermed opfyldt.
- Museet dokumenterer sin registreringspraksis og –historik og angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen. Museet har personale med relevant registreringskompetence, der også indgår i faglige netværk om samlingsarbejdet.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

I kvalitetsvurderingen i 2010 blev det bl.a. påpeget, at opbevaringsforholdene i et magasin var utilfredsstillende med risiko for klimaskader. Bevaringsforholdene i museets udstillinger og i øvrige magasiner var tilfredsstillende. Styrelsen anbefalede bedre og mere sikre rammer om samlingen og en samlingsgennemgang m.h.p. udskillelse af overflødige genstande.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet opbevarer sin samling i udstillingerne på Sønderskov, i et magasin i tilknytning hertil (Kartoffelhuset), i to lokaler på en nedlagt skole, samt i fællesmagasinet i Vejle. Der er truffet aftale om overflytning af dele af den arkæologiske samling til fællesmagasinet i Ribe.
- Museet har siden 2014 arbejdet på at sikre bedre forhold for samlingen. Et magasin med ringe bevaringsforhold er afviklet, og de to lokaler på den nedlagte skole afvikles i løbet af 2019.
- Konserveringscenter Vejle har udarbejdet en bevaringsfaglig udtalelse for museet, der vurderer bygningernes kvalitet, klimaet, lysforhold, skadedyr, rengøringsniveau, sikring m.v. Det fremgår, at museets opbevaringsforhold i udstillinger og på magasiner - samlet set – er tilfredsstillende. Museet har nogle udfordringer i udstillingerne med for kraftigt lys og for tørt et klima, der bør afhjælpes. Konserveringscentret anbefaler, at museet systematisk opsamler klimadata og anden dokumentation, der kan anvendes som grundlag for en bevaringsstrategi.
- Konserveringscenter Vejle bemærker sammenfattende, at museet gør en væsentlig og virksom indsats for at forbedre og sikre gode bevaringsforhold for samlingen.
- Museet har ikke en strategi eller en plan for det samlede bevaringsarbejde, men der foreligger et status-notat bl.a. om bevaringsforholdene i 2019.
- Museet har udarbejdet en katastrofeplan og en prioriteret værdiredningsplan for Sønderskov. Der foreligger ikke tilsvarende planer for museets andre aktivitetsadresser.
- Bevaringsopgaven er ikke klart adresseret i museets organisation. Aktuelt ledes bevaringsarbejdet af museets direktør i et samarbejde med konservatorer fra Konserveringscenter Vejle.
- Museet har indberettet, at 92 % af samlingen er i hhv. formidlingseget (45 %) og stabiliseret (47 %) tilstand, og at 8 % er i hhv. behandlingskrævende (7 %) og svært skadet (1 %) tilstand.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet er ajour med registrering og indberetning af samlingen, har retningslinjer og god praksis for sin registrering, og råder over personale med relevante kompetencer til opgaven.
- at museet har afviklet dårlige magasiner, og i nær fremtid (2020) vil hele samlingen være magasineret under hhv. gode og optimale bevaringsforhold.
- at museet er i fuld gang med en systematisk samlingsgennemgang, og at museet i stort omfang har foretaget udskillelse fra samlingen.

Det er tilfredsstillende:

- at museet indsamler i sit ansvarsområde med hovedvægten på sine faglige fokusområder.
- at indsamlingen er baseret på en aktiv og faglig reflekteret praksis, der især hvad angår arkæologien, er forbundet med museets forskning, forvaltning og formidling af ansvarsområdet.
- at den arkæologiske indsamling er koordineret med især Sydvestjyske Museer.
- at museet - samlet set - har tilfredsstillende opbevaringsforhold for samlingen, og udøver en aktiv og virksom bevaringsindsats med inddragelse af konserveringsfaglig ekspertise.
- at museet har udarbejdet en prioriteret værdiredningsplan som led i en katastrofeplan
- at 92 % af samlingen er i formidlingseget eller stabiliseret tilstand.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets fortsat mangler en nedskreven strategi og plan for sin indsamling, og endnu ikke har udarbejdet en prioriteret og finansieret plan for det samlede bevaringsarbejde.
- at museet ikke systematisk fører et bevaringsfagligt opsyn med bevaringsforholdene, herunder opsamler data som grundlag for bevaringsarbejdet.
- at visse genstande i museets udstillinger udsættes for skadeligt lys og uhensigtsmæssigt klima.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer at gennemføre den systematiske gennemgang af hele samlingen med henblik på at identificere og udskille genstande m.v. uden forsknings- og formidlingsmæssig værdi for museets varetagelse af sit ansvarsområde.
 - at museet, med udgangspunkt i den eksterne konserveringsfaglige udtalelse, iværksætter de nødvendige forbedringer af bevaringsforholdene, herunder iværksætter systematisk indsamling af data over bevaringsforhold i udstillingerne.
 - at museet viderefører god praksis på samlingsområdet og på baggrund af overblik og samlingsgennemgang udarbejder prioriterede og finansierede planer for en restriktiv, men aktiv indsamling, såvel som for bevaring.
-

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

I kvalitetsvurderingen 2010 konstaterede styrelsen bl.a., at museet havde et formaliseret samarbejde med Vejen Kommune, og aktivt bidrog til den fysiske planlægning i kommunen. Museets arkæologiske arbejde var generelt på et højt fagligt niveau, men museet havde et efterslæb hvad angik de videnskabelige beretninger fra arkæologiske undersøgelser. Styrelsen bad museet indsende en plan for afviklingen af beretningsefterslæbet.

Kvalitetsvurderingen 2019:

- Museet løfter sit vedtægtsbestemte arkæologiske ansvar i Vejen Kommune sammen med Sydvestjyske Museer. Det er Sydvestjyske Museer, der er den ansvarlige juridiske enhed for den bygherrebetalte arkæologiske virksomhed i Vejen, Fanø, Billund og Esbjerg kommuner.
- Der foreligger en nedskreven samarbejdsaftale, der beskriver ansvars- og arbejdsdelingen i det arkæologiske konsortium, Arkæologi Sydvestjylland, og som desuden indeholder retningslinjer for administrationen af den arkæologiske virksomhed samt strategier og planer for den faglige opgavevaretagelse.
- Aftalen er udmøntet i en praksis for tæt koordinering af den arkæologiske opgavevaretagelse herunder udveksling af medarbejdere og tekniske ressourcer samt løbende faglig sparring.
- Samarbejdsaftalen omfatter ikke ansvaret for nyere tids kapitel 8 arbejde i Vejen Kommune, der forsat løftes selvstændigt af Museet på Sønderskov.
- Museet oplever et særdeles godt samarbejde med Vejen Kommunes planafdelinger, der følger formaliserede arbejdsgange. Museet inddrages i udviklingen og formuleringen af lokalplaner og er aktiv høringspart i udarbejdelsen af de overordnede kommuneplaner. Museets høringsvar til konkrete byggesager mv. bliver normalt fulgt af planmyndigheden.
- Forvaltningen af de lovbundne opgaver (museumslovens kapitel 8) varetages af et team af arkæologer fra Museet på Sønderskov og Sydvestjyske Museer henholdsvis af en nyere tids medarbejder på Sønderskov f.s.v.a. Vejen Kommune. Det er uklart, hvorvidt der er faglig koordinering mellem det arkæologiske og nyere tids forvaltningsarbejde med henblik på sammenhængende og ensartet sagsbehandling ift. kommunerne.
- Museets har god praksis i varetagelse af de administrative forhold i den arkæologiske virksomhed. Museet udarbejder fagligt begrundede budgetter til Slots- og Kulturstyrelsen for sine arkæologiske undersøgelser.
- Museet er ajour med udarbejdelse af beretninger for sine arkæologiske undersøgelser.
- Der er visse mangler i museets indberetninger af oplysninger til det centrale register Fund og Fortidsminder, bl.a. er en række lokaliteter ikke færdigregistreret.

- Museet har et betydeligt forskningsafkast af den arkæologiske virksomhed, og museet formidler forskningen på forskellige platforme herunder ved artikler, foredrag og nyheder.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet aktivt bidrager til den kommunale fysiske planlægning, og inddrages i udviklingsfasen heraf og som oftest med et væsentligt udbytte.
- at museet har udmøntet sin samarbejdsaftale med Sydvestjyske Museer om arkæologien i en god praksis, der både sikrer en effektiv ressourceanvendelse, et højt forskningsafkast og en god betjening af de kommunale planmyndigheder.

Det er tilfredsstillende:

- at museet - sammen med Sydvestjyske Museer - har udarbejdet strategier, planer og retningslinjer for en professionel og ensartet varetægelse af såvel de administrative og faglige forhold for den arkæologiske virksomhed.
- at museet - også i praksis - varetager de administrative forhold ved den arkæologiske virksomhed på tilfredsstillende kvalitativt niveau.
- at museet er ajour med udarbejdelse af beretninger som led i arkæologiske undersøgelser.
- at museet formidler sit forskningsafkast af den arkæologiske virksomhed på forskellige platforme og til forskellige brugergrupper - analogt såvel som digitalt.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har skriftlige retningslinjer for administrationen af de lovbundne planopgaver inden for nyere tids kulturhistorie, der kan sikre ensartet sagsbehandling og betjening af kommunerne.
- at der er visse mangler i museets indberetninger af oplysninger til det centrale register, Fund og Fortidsminder.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet - sammen med Sydvestjyske Museer - fastholder og videreudvikler det gode samarbejde om af den arkæologiske virksomhed, og at museet fortsat udvikler sin rolle som aktiv aktør i den kommunale planlægning, også hvad angår nyere tids kulturhistorie.
 - at museet fastholder sin gode praksis i administrationen af den arkæologiske virksomhed.
 - at museet har fokus på faglig koordinering af planarbejdet mellem arkæologi og nyere tid med henblik på sammenhængende sagsbehandling og ensartet kvalitet i sagsbehandlingen i forhold til kommunen
 - at museet ajourfører sine indberetninger til centralregisteret, Fund og Fortidsminder bl.a. klassificeringer af anlæg og udarbejdelser af fritekster
-

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Museet på Sønderskov

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted d. 19. marts 2019

Tilstede var:

Fra museet:

Bestyrelsesformand Inger Bråsch Gram

Museumsleder Bo Ejstrud

Bogholder Ida Knudsen

Fra Vejen Kommune:

Malene Kaisen Nielsen, Vejen Byråd

Peer Rexen, afdelingschef, Udvikling og Erhverv

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

Chefkonsulent Kathrine Lehmann

Specialkonsulent Hans-Henrik Landert

Museumskonsulent Valdemar Grambye Hedelykke

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Slots- og Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Slots- og Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

- Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)
- Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)
- Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)
- Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)
- Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2009-2014)
- God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)
- Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)
- Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)
- Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: www.slks.dk under museer/museumsvirksomhed/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltager.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger. Slots- og Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.